

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Aleksandro Stulginskio universiteto **GRETUTINĖS KRYPTIES STUDIJŲ ŽELDININKYSTĖ IR KRAŠTOVAIZDŽIO ARCHITEKTŪRA**

VERTINIMO IŠVADOS

Studijų sritis	Menai
Studijų kryptis (šaka)	Architektūra (K100) (Kraštovaizdžio architektūra (K130))
Studijų apimtis kreditais	60
Suteikiamas kvalifikacinis laipsnis	Kraštovaizdžio architektūros bakalauras

Ekspertai: prof. dr. Jūratė Jurevičienė
prof. dr. Kęstutis Zaleckis

Vilnius
2012 m.

TURINYS

I. ĮŽANGA	2
II. STUDIJŲ ANALIZĖ	2
2.1. Studijų tikslai ir numatomi studijų rezultatai	2
2.2. Materialieji ištekliai	5
2.3. Personalias	6

I. IŽANGA

Aleksandro Stulginskio universiteto (toliau – ASU) gretutinės architektūros (K100) studijų krypties kraštovaizdžio architektūros (K130) šakos studijų *Želdininkystė ir kraštovaizdžio architektūra* (toliau – gretutinės krypties studijos) ekspertinis vertinimas buvo atliktas remiantis LR švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. V-528 patvirtintu Gretutinės krypties studijų vykdymo ir dvigubo kvalifikacinio laipsnio teikimo tų studijų krypties, kuriose nevykdomos akredituotos laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ar vientisųjų studijų programos, tvarkos aprašu (toliau – Aprašas). ASU gretutinės krypties studijų aprašas buvo įvertintas pagal šiuos kriterijus: studijų tikslai ir numatomi studijų rezultatai, materialieji ištekliai, personalas. Gretutinės studijos bus vykdomos bendradarbiaujant su Klaipėdos universitetu (2011-09-23 Bendradarbiavimo sutartis Nr. 235-2011).

Lietuvos kultūros politikos strateginiuose dokumentuose kraštovaizdžio architektūra įvardinama kaip aktuali kultūros sritis.

Kraštovaizdžio architektų poreikis pažymimas Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungos kreipimesi į Lietuvos visuomenę, universitetinę bendruomenę bei Švietimo ir mokslo ministeriją. ASU parengtos gretutinės krypties studijos *Želdininkystė ir kraštovaizdžio architektūra* atliepia kraštovaizdžio architektų poreikį. Kraštovaizdžio architektūros bakalaurus ir magistrus šiuo metu Lietuvoje rengia Klaipėdos universitetas. Šios sritys magistrus rengia Kauno technologijos universitetas.

Kraštovaizdžio architektūra yra meno sričiai priklausanti veiklos sritis, apimanti sudėtingus aplinkos formavimo uždavinius. Pagal šiuo metu galiojantį Studijų kryptis sudarančių šakų sąrašą (patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. V-222) kraštovaizdžio architektūros šaka kartu su architektūriniu projektavimu ir urbanistiniu projektavimu sudaro architektūros studijų kryptį.

Iki šiol ASU nebuvo rengiami menų sritys specialistai, tačiau jungtinė programa, kurioje dalyvautų ir kita aukštoji mokykla, turinti patirties rengti architektus, galėtų suteikti kraštovaizdžio architektui būtinas žinias, išugdyti jo darbui reikalingus profesinius įgūdžius.

II. STUDIJŲ ANALIZĖ

2.1. Studijų tikslai ir numatomi studijų rezultatai

Vertinamų gretutinės krypties studijų *Želdininkystė ir kraštovaizdžio architektūra* įvardinami **studijų tikslai ir numatomi rezultatai** turi daug pozityvių aspektų. Ugdyti kraštovaizdžio architektus, kurie gebėtų susieti gamtos ir ekologijos mokslų žinias su erdvės formavimu, yra itin aktualu. Numatomi studijų rezultatai atitinka keliamus gretutinės krypties studijų tikslus ir yra pateikiami įtikinamai. Pažymėtina, kad ketinamos vykdyti gretutinės krypties studijos suteiktų daug kraštovaizdžio architektams reikalingų žinių ir padėtų ugdyti jiems reikalingus gebėjimus. Tačiau analizuojant gretutinės krypties studijų dalykus, kiekvieno iš jų turinį ir tarpusavio sąveiką bendrame programos kontekste, atsiskleidžia, kad gretutinėms universitetinėms studijoms nustatyti reikalavimai neleidžia įgyvendinti uždavinius, keliamus rengiant kraštovaizdžio architektus, suteikiant jiems reikalingas žinias ir ugdant būtinus gebėjimus.

Studijų apraše nurodoma, kad „gretutinės krypties studijų tikslas – parengti aukštos kvalifikacijos universitetinio išsilavinimo specialistus, turinčius erdvių formavimo meno žinių, gebančius taikyti erdvių formavimo dėsnius planuojant, pritaikant arba pertvarkant kraštovaizdį pagal visuomenės reikmes, išlaikyti žmogaus kuriamų dirbtinių elementų ir gamtos pusiausvyrą“. Tačiau pirmu reikalavimu nurodomoms erdvių formavimo meno žinioms suteikti vargu ar pakanka gretutinės krypties studijose pateikiamų dalykų. Antru reikalavimu nurodomas tikslas „parengti

specialistus, gebančius taikyti erdvių formavimo dėsnius planuojant, pritaikant arba pertvarkant kraštovaizdį pagal visuomenės reikmes“ taip pat nepasiekiamas dėl per mažos dėstomų dalykų apimties ir jų orientavimo didžiaja dalimi tik į parkų ir skverų planavimą. Trečiajam tikslui „išlaikyti žmogaus kuriamų dirbtinių elementų ir gamtos pusiausvyrą“ pasiekti taip pat nėra suteikiama pakankamai kompleksišku pamatinių žinių, pvz., ekologijos.

Susiejant dalykus su numatomais studijų rezultatais trūksta metodinio nuoseklumo. Studijų dalykų visuma savo apimtimi, turiniu, nurodomais studijų metodais žymia dalimi neatitinka studijų tikslų.

Studijų apraše (10 psl.) nurodyta: „Jei akademinėje grupėje studijuoja mažiau negu 12 pirmosios pakopos studentų, paskaitos, seminarai ir pratybos yra keičiamos į konsultacijas“. Praktika rodo, kad menų studijose galima dirbti ir yra dirbama tiek teorinių užsiėmimų, tiek pratybų metu ir su mažesnėmis grupėmis studentų. Nurodytas skaičius tinka technologijos, socialinių ar kitų studijų programoms, bet ne kraštovaizdžio architektūrai, kuri yra architektūros studijų krypties šaka. Tačiau LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymo 2012 m. vasario 23 d. Nr. V-324 priedas nurodo, kad architektūros krypties studijų programų grupės mažiausias galimas studentų skaičius yra 8 studentai. Pasinaudojus aukščiau paminėta išlyga akademinė grupė, kurią sudarys nuo 8 iki 11 studentų, galimai baigs kraštovaizdžio architektūros studijas neklausiusi paskaitų, nedalyvavusi seminaruose ir pratybose.

Nurodoma, kad gebėjimai ugdomi teoriniuose moduluose (pvz., *Kraštovaizdžio architektūros teorija*), nors iš esmės juos tikslinga ir racionalu ugdyti pratybų metu, o teoriniuose dalykuose suteikti žinias. Kraštovaizdžio architektūros objektų projektavimas yra žymiai platesnė sritis nei želdynų projektavimas, o kraštovaizdžio analizės žinioms, reikalingoms kraštovaizdžio architektui, negali būti skiriamas tik vienas dalykas (*Urbanistika*).

Piešimui skiriami 5 ECTS, kai kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose, rengiančiose architektus (o toks diplomai iš esmės būtų suteikiamas) tam skiriama 12 ir daugiau kreditų. Neaišku, ar dėstomas dalykas yra *Piešimas*, ar *Piešimas ir tapyba*, kaip yra nurodoma studijų aprašo 1 pav. Nurodoma, kad *Piešimo* dalykas padės ugdati gebėjimus kūrybiškai dirbti komandoje. Pastarasis siekinys gal ir gali būti realizuojamas, bet vargu ar racionalu ugdyti darbo grupėje gebėjimus dalyke, kuriame darbai iš esmės ruošiami individualiai, kas pasakytina ir apie *Kompozicijos pagrindus* (5 ECTS).

Kraštovaizdžio architektūros istorijos dalyko apraše dalis nurodomų tikslų tiktu kraštovaizdžio architektūros teorijos dalykams. Akivaizdu, kad viename istorijai skirtame akademiniam dalyke nėra įmanoma sutalpinti ir pasaulio, ir Lietuvos kraštovaizdžio architektūros istorijos, aptarti jos sąvokas bei šiuolaikines problemas.

Baigiamajam darbui skiriama tik 15-25 psl. aiškinamajam raštui ir 4-6 planšetai projekto grafinei daliai (tokia dažnai būna architektų studijų pirmojo projekto apimtis). Baigiamojo darbo vertinimo kriterijuose neatskleistas meniško kriterijus. Neaišku, kokie projektavimo ir darbo pateikimo metodai (maketai, perspektyvinių vaizdų modeliavimas ar kt.).

Želdynų projektavimo dalyko apraše apibūdinant turinį (paskaitas ir pratybas) nenurodomi meniniai želdynų projektavimo principai ir kriterijai. Nurodomi tik techniniai dalyko aspektai, nors vienu iš gretutinės krypties studijų siekinių įvardinama „taikyti meninio darnumo dėsnius“. Kursinis projektas modulyje *Želdynų projektavimas II* neaprašytas. Modulyje *Želdynų projektavimas III* neaiškūs kursinio darbo vertinimo kriterijai.

Urbanistikos modulio paskaitų temos iš esmės apima tik miesto erdvinio tvarkymo klausimus, neaptariamas naujasis urbanizmas, darnus vystymas, deklaruotas gretutinės krypties studijų apraše. Pratybų užduotys neaprašytos (su tikslais, vertinimo kriterijais, apimtimi, reikalavimais). Urbanistikos istorijai skiriama tik 3 valandos teorijos. Dalyko pratybų užduotys nesudaro vieningos visumos sistemingo teorinių urbanistikos žinių įsisavinimo ir praktinių gebėjimų ugdymo požiūriu.

Kompozicijos pagrindų dalyko apimtis per maža menų studijoms (pvz., miestu kompozicijai skiriamos tik 2 valandos); neaprašytos užduotys; studijų metodai ne visai aiškūs.

Kraštovaizdžio architektūros teorijos dalyko dalis temų iš esmės skirtos kompozicijai, o kitoje dalyje trūksta kokybinių kraštovaizdžio modelių, kurie būtini turint galvoje kraštovaizdžio architektūros tarpdiscipliniškumą. Bendrame apraše nurodomas praktikos tikslas „praktikos metu numatoma vykdyti užsienį aplankyti parkų, susipažinti su su želdynų kūrimo ir priežiūros darbais savivaldos institucijose ir parkų administracijose“ per siauras kraštovaizdžio architektūros teorijai.

Metodikos požiūriu nepakankamai nuosekli yra dalykų **seka** studijų procese. *Kraštovaizdžio architektūros teorija* dėstoma po dviejų želdynų projektavimo modulių, tačiau jų užduotys negali būti sėkmingai atliktos nežinant teorijos. *Urbanistika* dėstoma penktajame semestre, kai ji yra žymiai svarbesnė už kitus dalykus (modulius) ir suteikianti jiems kontekstualius sisteminius pagrindus.

Darbo rinką siaurins išsilavinimo, įgyto baigus šias gretutinės krypties studijas, neatitikimas IFLA (Tarptautinės kraštovaizdžio architektų sąjungos) reikalavimams. IFLA Kraštovaizdžio architektų rengimo chartijos (*IFLA Charter for Landscape Architectural Education*) II dalies 1 str. pabrėžia, kad kraštovaizdžio architekto mokymasis, kuriuo siekiama įgyti oficialiai pripažintą kvalifikaciją ir galimybes profesionaliai dirbti kraštovaizdžio architektūros praktikos srityje, turi būti universiteto lygmens kraštovaizdžio architektūrą studijuojant kaip pagrindinį dalyką. Šios chartijos 4 str. nurodo, kad kraštovaizdžio architektūros studijų laikas bet kuriuo atveju turi būti ne trumpesnis nei ketveri metai universiteto studijų iki įgyjant pirmąjį kvalifikacinį laipsnį (*undergraduate*) ir dveji metai praktikos. Todėl Lietuvoje pradėjus kraštovaizdžio architektų atestavimo procesą pagal IFLA reikalavimus (šiuo metu Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga yra asocijuotoji IFLA narė) gretutinės krypties studijas baigę absolventai neturės galimybių gauti profesinę kvalifikaciją liudijančius atestatus ir dirbti pilnavertį profesinį darbą (vadovauti želdynų projektams).

Į architektūros studijas visose Lietuvos aukštosiose mokyklose, kuriose rengiami architektai, priimami stojantieji, išlaikę **meninio architektūrinio išsilavinimo testą** (stojamąjį egzaminą). Pateikiamoje studijų apraše tai nėra numatyta. Šiuo požiūriu priėmimo į gretutinės krypties studijas sąlygos neatitinka pagrindinių kriterijų stojantiems į architektūros krypties studijas.

Studijų ir dalykų aprašuose yra smulkesnių netikslumų (pvz., studijų aprašo 6 psl. neteisingai nurodyta, kad VGTU yra kraštovaizdžio architektūros specializacija magistrantūros pakopoje).

Apibendrinamasis vertinimas: *nepatenkinamai*.

2.2. Materialieji ištekliai

Studijų apraše daug dėmesio skiriama laboratorijų ir nuotolinio mokymo galimybių aprašymui – tai perteklinė informacija, nes architektūros studijos nuotoliniu būdu nėra ir negali būti vykdomos, o laboratoriniai darbai nenumatyti gretutinės krypties studijų apraše. Ne visai aiški aprašomos programinės įrangos paskirtis. Dalykų aprašuose, nurodant pratybų ar kursinių darbų užduotis, ji nenurodoma. Auditorijos, tinkamos piešimui, kraštovaizdžio architektūrinio projektavimo pratyboms yra tik Klaipėdos universitete. Neaišku, kaip šių dalykų studijos bus vykdomos Aleksandro Stulginskio universitete.

Aprašant turimą literatūrą pateikiama bendra informacija apie KU biblioteką: literatūros kiekis, per metus gaunami nauji leidiniai, paslaugos studentams, reti leidiniai ir kt., tačiau tik užsimenama apie literatūrą kraštovaizdžio architektūros temomis. Konkrečiau apibūdinta ASU bibliotekoje esanti kraštovaizdžio architektūrai skirta literatūra. Materialinė bazė teorinėms studijoms vykdyti yra pakankama. Kaip ASU parengta metodinė medžiaga nurodomas prof. J.Bučo parengtas ir KTU

leidyklos „Technologija“ išleistas vadovėlis „Kraštotvarkos pagrindai“. Ne visai aišku, kam pirmosios pakopos studijose bus naudojama KU parengta mokomoji knyga „Kraštovaizdžio architektūros, rekreacinės architektūros ir kraštotvarkos magistro baigiamojo darbo (tezių) rengimo metodinės rekomendacijos“.

Architektūros studijų projektavimo dalykų tikslams pasiekti rengiami erdviniai, o ne tik virtualūs, maketai. Todėl reikalinga specializuota maketinės patalpa, apie kurią informacijos nėra pateikta.

Apibendrinamasis vertinimas: *nepatenkinamai*.

2.3. Personalas

Personalo sudėtis atitinka reikalavimus, kad ne mažiau kaip pusę studijų krypties dalykų apimties turi dėstyti mokslininkai (LR Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. V-501, 19 paragrafas), tačiau projektavimo, kuriame sprendžiamos erdvių formavimo meno problemos, dalykai neabejotinai yra architekto veiklos sritis, tačiau dalyko *Želdynų projektavimas I* koordinuojantis dėstytojas nėra architektas. Šiuo aspektu siekti gretutinės krypties studijų tikslų trukdo nepakankamas dėstančių kraštovaizdžio architektų skaičius (Petras Grecevičius, Alvydas Žickis ir Jonas Abromas). Manome, kad tiek specialistų nepakanka visiems planuojamiems gretutinės krypties studijų rezultatams pasiekti. Neigiamai vertiname, kad *Kraštovaizdžio architektūros istorijos* dėstytojas neturi mokslinio laipsnio arba vardo ir nėra baigęs humanitarinių mokslų studijų. Tačiau šie trūkumai nėra neatitinkantys reikalavimų, kuriuos nustato LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas Dėl laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo.

Apibendrinamasis vertinimas: *patenkinamai*.

Siūlymai:

Siūlome *Sodininkystės ir želdininkystės* studijų programą (Biomedicinos studijos) papildyti *Želdininkystės ir kraštovaizdžio architektūros* programos dalykais (piešimas, urbanistika, kraštovaizdžio architektūros teorija ar kt.), galėsiančiais padėti ugdyti želdininkystės specialistų estetinę sampratą, meninius gebėjimus. Šios programos absolventai yra itin reikalingi kuriant darnią gyvenamąją aplinką.

Ekspertai: prof. dr. Jūratė Jurevičienė _____
(parašas)
prof. dr. Kęstutis Zaleckis _____
(parašas)